

12. Досвід і перспективи збагачення хліба йодом [Текст] // Хлібопекарська і кондитерська промисловість України. — 2007. — № 07-08. — С.18-22.
13. Щеглягіна Л.А. В XX веке без йодного дефицита. Програма дій для правительственных и неправительственных организаций // Здоровье для всех – Все для здоровья России (Серия докладов по политике в области охраны здоровья аселения). — 2000.— № 6. — С.119-122.
14. Сирохман І.В. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення: навч. пос. [Текст] / І.В.Сирохман, В.М. Завгородня. – К.: Центр учбової літератури, 2009.- 544с.
15. Способ получения йодированного пищевого продукта. Пат. №2134520, Россия, МКИ А 23 І 1/20 / Андрейчук В.П., Передерий В.В., Тигранян Р.Л. и др. (Россия) –Заявл. 16.07.98. Опубл.20.08.99, Б.И. № 23.
16. Досвід і перспективи збагачення хліба йодом [Електронний ресурс] — Режим доступу до журн.: http://www.medved.kiev.ua/arh_nutr/art_2004/n04_1_6.htm.
17. Статистичний збірник. Україна у цифрах у 2008 році [Текст] / Державний комітет статистики України, Київ, 2008. — 260с.

УДК 649.3:658.5

СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ

Мазуренко І.К., канд. техн. наук, Філіпова Л.Ю.

Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Науково-дослідний та проектний інститут стандартизації і технологій екобезпечної та органічної продукції», м. Одеса

У статті наведено аналіз сучасного стану індустрії дитячого харчування в Україні та визначено пріоритетні наукові та науково-технічні напрями, спрямовані на покращення ситуації з забезпечення дитячого населення країни вітчизняними продуктами харчування.

In this article it is made the analysis of the temporary situation in the industry of infant nutrition in Ukraine and there were determined the prior scientific and scientific-technical trends directed towards the improvement of the situation with providing the local infants with our food products.

Ключові слова: дитяче харчування, обсяги виробництва, індустрія дитячого харчування, пріоритетні напрями розвитку.

Вивчення стану забезпечення дітей продуктами дитячого харчування в Україні за останні роки свідчить про значну трансформацію асортименту продуктів, що входять до раціону харчування дітей: знизилось споживання продуктів тваринного походження, овочів, фруктів, збільшилося споживання круп, макаронних, кондитерських виробів, цукру. Така деформація раціонів призвела до зниження забезпеченості дитячого організму основними харчовими компонентами й енергією, в тому числі білками, вітамінами, мінеральними речовинами.

Клінічно доведено, що харчування, яке не відповідає фізіологічним потребам організму дитини, особливо в ранньому віці, програмує посилену сприйнятливність до аліментарно залежних захворювань. Комплексна оцінка показників здоров'я дітей, проведена установами МОЗ та АМН України, свідчить, що до групи практично здорових належить меншу половини всіх дітей.

Необхідно констатувати тенденцію, що сьогодні держава не спроможна забезпечити в повній мірі медичну допомогу хворим дітям, а тим більше проводити широкомасштабну постійну профілактику серед практично здорових дітей.

У такій ситуації особливого значення набуває сучасна немедикаментозна методологія оздоровлення, яка ґрунтується на забезпеченні дітей продуктами функціонального, дієтичного призначення. Однак жодна з чинних на сьогодні програм МОЗ України, АМН України не містить заходів щодо вирішення цієї проблеми на державному рівні.

За статистичними даними, у 2011 році виробництво основних видів продуктів дитячого харчування становило лише 19,0 тис. т, в тому числі соків і шпоре на плодоовочевій основі – 2,6 тис. т, продуктів на молочній основі – 11,2 тис. т, каш і сумішей на борошняній основі – 0,2 тис. т та ін. [1].

Не виготовляються високобілкові консервовані продукти на основі м'яса та риби, а також продукти функціонального і дієтичного призначення для харчування дітей із найбільш поширеними в Україні за-

хворюваннями: органів травлення і кровотворення, порушення функцій імунної та ендокринної систем, порушення обміну речовин (фенілкетонурія, паратрофія), туберкульоз та інші.

Основними виробниками продуктів для дітей є:

— продуктів на молочній і зерновій основі – ВАТ «Хорольський молочно-консервний комбінат»; ТОВ «Асоціація дитячого харчування» (м. Херсон); ВАТ «Галактон» (м. Київ); ТОВ «Фавор» (м. Київ); ТОВ «Люстдорф» (Вінницька обл.); КП «Міська молочно фабрика-кухня дитячого харчування» (м. Харків).

— продуктів на овочево-фруктовій основі – ПАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування»; ТОВ «Асоціація дитячого харчування» (м. Херсон); ТОВ «Чарівна скарбниця»; «Консервний завод дитячого харчування» (м. Гірники, Тернопільська обл.).

Оскільки статистичний облік потужності відсутній, фахівцями інституту орієнтовно оцінено річна технічна потужність підприємств: із виробництва продуктів на молочній і зерновій основі – 150,0 тис. т, на овочево-фруктовій – 11,0 тис. т.

На вирішення проблеми забезпечення дітей України високоякісним харчуванням вітчизняного виробництва спрямована Державна цільова соціальна програма розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2016 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 № 870 [2]. У підготовці окремих розділів та заходів щодо її реалізації брав участь інститут. Однак без відповідного фінансового забезпечення ефективність від реалізації заходів програми суто декларативна.

Концепцією Програми, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.01.2010 №82 [3], з посиланням на Інститут педіатрії, акушерства і гінекології (ІПАГ) АМН України визначена потреба в продуктах дитячого харчування для дітей віком до 18 років в обсязі 1396 тис т щорічно.

Слід відзначити, що визначена ІПАГ фізіологічна потреба, розрахована на дітей віком до 18 років без розподілу за віковими категоріями: раннього (до 3-х років), дошкільного та шкільного віку і в наближеній перспективі є практично недосяжною. Разом з тим, Законом України «Про дитяче харчування» від 19 січня 2006 р. № 3377-IV зі змінами [4] визначено стратегічні пріоритети у сфері забезпечення дітей грудного (до 1-го року) та раннього (від 2-го до 3-х років) віку. За термінологією, визначеною вказаним Законом [4], «дитяче харчування» – це продукти для дітей грудного та раннього віку. Орієнтовна потреба в продуктах для дітей цієї вікової категорії, розрахована ВП НУБіП України за фізіологічними нормами споживання МОЗ України, визначена в обсягах 217 тис. т на рік.

Таким чином, фактичні обсяги вітчизняного виробництва продуктів для дітей раннього віку не перевищують 5 % визначеної потреби. Ринок дитячого харчування наповнюється імпортною продукцією, яка не повністю адаптована до особливостей харчування дітей за віком і станом здоров'я, екології середовища проживання, традиційного харчування, а також є недоступною для широких верств населення із-за високого рівня роздрібних цін.

Необхідно, на наш погляд, що викладено в пропозиціях інституту з реалізації заходів Програми, переглянути норми фізіологічної потреби дітей раннього віку в продуктах промислового виробництва з урахуванням стану здоров'я дітей, демографічної ситуації, концепції здорового харчування на основі результатів моніторингу індивідуального та громадського харчування (харчування в дошкільних, шкільних та реабілітаційних закладах).

Оскільки діючі підприємства апriori не в змозі забезпечити випуск продуктів дитячого харчування за визначеною потребою як в обсягах, так і в асортименті, необхідно створювати нові виробництва сучасного типу з використанням інноваційних технологій, сучасних організаційних структур (індустріальні парки, мережева економіка).

Створення таких виробництв передбачає наявність відповідних передумов: спеціальні сировинні зони, науково-дослідне забезпечення виробництва, науково-випробувальні і виробничі центри та інші.

Проблеми, на вирішення яких спрямовуються заходи Програми, інститутом неодноразово порушувалися на різних рівнях. Деякі з наукових напрямів зі створення нових технологій виробництва органічної продукції для дитячого харчування, створення технологій комплексного перероблення сировини рослинного і тваринного походження, об'єктів аква- та марікультури з отриманням функціональних продуктів, продуктів для дитячого, дієтичного харчування, наукового забезпечення переходу на Євростандарти в агро- та харчових технологіях виконуються в інституті з 2009 року.

Однак вирішення науково-технічного забезпечення розвитку вітчизняного виробництва продуктів дитячого харчування потребує широкого кола досліджень із залученням різних сфер економіки, включаючи такі напрями:

— створення нормативної та технологічної бази для організації виробництва, сертифікації продукції АПК в умовах застосування органічних технологій землеробства;

— розроблення екобезпечних, ресурсощадних технологій перероблення продукції рослинництва, тваринництва, аквакультури з отриманням:

• натуральних харчових збагачувальних, дієтичних добавок, компонентів, необхідних для виробництва дитячого харчування (фруктово-ягідних високодисперсних порошків, біокомпозицій із рослинної сировини – пектинових, вітамінних, інсулінових екстрактів, сиропів) та інших компонентів, що закуповують сьогодні за імпортом, тим самим підвищуючи собівартість вітчизняних продуктів, а в деяких випадках і створюючи небезпечні ризики для здоров'я і життя дітей;

• органічних продуктів цілеспрямованої дії для харчування дітей першого року життя та школярів різних вікових груп з використанням традиційної для України сільськогосподарської сировини;

— створення новітніх технологій і продуктів дієтичного призначення для забезпечення дітей із найбільш поширеними аліментарно-залежними захворюваннями;

— створення гами імпортозамінювального технологічного обладнання для забезпечення інноваційних технологій;

— розроблення інноваційного проекту зі створенням моделі ефективного організаційного формування типу кластеру, технопарку для запровадження сучасних виробництв із вирощування екобезпечної, органічної сировини АПК та перероблення її на високоякісні, натуральні, конкурентоспроможні продукти для дітей;

— розроблення моделі та механізмів адресного забезпечення дітей харчовими продуктами відповідно до віку, стану здоров'я дитини та соціального стану сім'ї.

Висновки

Проведений аналіз сучасного стану індустрії дитячого харчування в Україні висвітлив перед фахівцями галузі широке коло проблем щодо незадовільного забезпечення дітей різних вікових груп вітчизняними продуктами харчування, вирішити які можливо тільки в комплексному поєднанні наукових напрацювань, що ґрунтуються на прогресивних сучасних дослідженнях, із інноваційно розвинутою виробничою сферою та державної підтримки виробництва дитячого харчування в Україні.

Література

1. Статистичний бюлетень України / М-во статистики України; відп. за випуск В.В. Савченко. – К.: Техніка, – 2011. – 576 с.
2. Державна цільова соціальна програма розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2016 роки [Текст] : [Постанова КМ України від 15.08.2011 № 870].
3. Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку виробництва продуктів дитячого харчування на 2012-2014 роки [Текст] : [Розпорядження КМ України від 13.01.2010 №82].
4. Про дитяче харчування [Текст] : [Закон України зі змінами від 19 січня 2006 р. № 3377-IV].

УДК 641.053.2

ПРОБЛЕМИ ХАРЧУВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Пересічний М.І., д-р техн. наук, професор, Собко А.Б. канд. техн. наук, ст. викладач
Київський національний торгово-економічний університет**

Представлені результати дослідження аналізу норм добової фізіологічної потреби у харчових речовинах і енергії для дітей віком 4 – 6 років. Обґрунтовано необхідність перегляду вітчизняних норм із урахуванням світового досвіду, що дозволить розробити рекомендації оптимізації раціонів харчування дошкільних закладів із урахуванням сучасних потреб дитячого організму.

The research results for day's physiological norms analysis in nutritives and energy for 4 – 6 year-old children have been presented. The necessity for domestic norms revision, taking into account world experience, that will allow to develop recommendations on diet rations optimization for preschool establishments taking into account modern necessities of child's organism has been grounded.

Стан здоров'я сучасної людини значною мірою визначається якістю харчування у дитячому віці, коли відбувається стрімкий ріст, обмінні реакції протікають найбільш інтенсивно. Питання харчування дітей широко обговорюються науковцями, однак мало робіт присвячено вивченню харчування дітей дошкільного віку в сучасних умовах життя. А саме у дітей дошкільного віку, який триває від 3 до 6 років, формуються і закріплюються харчові звички і переваги, відбувається подальший розвиток кістково-м'язової системи, розвиток і диференціація центральної нервової системи. Несприятлива екологічна ситуація в Україні, зміна нутрієнтного складу продуктів харчування призводить до підвищення захворювано-